

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 814.

CHICAGO, ILL., 19. aprila (April 19th), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravištvo (Office) 2639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

RAZREDNA JUSTICA.

Najvišje zakonodajno telo Zedinjenih držav je sprejelo postavo, ki določa minimalno plačo za ženske, vposljene v okraju Columbia (Washington in okolica). Delodajalci so se zakonu uprli in gnali zadevo na vrhovno sodišče Zedinjenih držav, ki je z malo večino izreklo, da je zakon, ki določa koliko naj bo najmanjša plača za ženske, neustaven. Minimalna plača, ki se jo je določilo v tem zakonu, je majhna, tako nizka, da bi še ne zadostovala za primerno preživljanje žensk, vposljenih v raznih obratih in v uradih našega glavnega mesta. Ampak vrhovno sodišče se ni oziralo na interese delavk ampak na interese delodajalcev. Sodnik Sutherland je v izreku večine izvajal, da je zakon neustaven raditega, ker ne jemlje v poštev interese delodajalcev ampak samo interese delavk. On smatra, da morejo delodajalci plačati delavkam le toliko, kolikor zaslužijo. V poštev je treba vzeti tudi dohodke podjetja, v katerem so vposljene. Ako se reče delodajalcem, manj kot toliko in toliko jim ne smete plačati, je tu nevarnost, da bodo večjih plač deležne tudi delavke, ki s svojim delom ne zaslužijo predpisane plače. Taka je razlaga kapitalistične justice v kapitalistični državi.

Mirni Samuel Gompers, ki agitira sedaj za demokrate sedaj za republikance, največ za demokrate, se je razljutil nad odlokom vrhovnega sodišča. Dejal je, "da skoro v vsakem slučaju, kjer se gre za protekcijo človečanstva, stopi vrhovno sodišče proti človečanstvu in na stran interesov privatne svojine. Vrhovno sodišče je proglasilo zakon za protekcijo otrok v industriji neustavnim in njegov novi odlok v pogledu minimalne plače za ženske je logičen korak v izvrševanju doktrine, da se tistim, ki si ne morejo sami pomagati, ne sme pomagati." Tako Gompers, ampak kakor velikokrat, je tudi sedaj v zmoti. Delavstvo bi si lahko pomagalo in če bi hotelo, bi imelo mesto kapitalistične justice pravično justico, pravično za ljudstvo.

Otroke, ki se jim ubija mlada življenja v tvornicah, se ne sme protektirati z zakoni, ker je to neustavno. Ženske, ki delajo v tvornicah in drugih obratih, se ne sme protektirati pred izkoriščanjem, ker je to neustavno. Edino, kar

se sme protektirati, je privatna lastnina in interese kapitalistov. To je ustavno.

Kaj je minimalna mezda? Če kje plačajo ženskam le po \$1.50 na dan, ali dolar na dan, in se večini članov zakonodajnih zbornic zdi to izkoriščanje, sprejmejo zakon, naj bo minimalna plača recimo \$4 na dan. Podjetniki smejo plačati več, toda manj kot določa zakon ne smejo. Čikaška *Daily News*, kateri se odlok vrhovnega sodišča dopade, piše, da ako ima zbornica pravico določiti minimalno plačo, ima pravico določiti tudi kaj naj bo najvišja plača. To je strašilo za delavce, češ, če boste vztrajali pri zahtevah, naj se sprejemajo postave o minimalni plači, bodo nasprotni interesi delovali, naj zakon določi tudi najvišje plače. Tako se lahko zgodi, da boste mesto \$7 na dan prejeli \$5 ali \$6 na dan, kolikor bo že določeno v tozadavnem zakonu.

V kapitalisti družbi velja dvojna mera; ena za tiste, ki so "nekaj" in "kaj" imajo, in ena za tiste, ki so odvisni samo od dela svojih rok ali uma. Ako se radi lepšega sklene, da otroci pod 16. letom ne smejo delati v nezdravih tovarnah, ker jim delo v takih krajih ugonoblja zdravje, kar ima slabe posledice za bodočo generacijo, je tak sklep neustaven. Ako pride na sodišče zadeva kakega otroka ki ima podedovati bogastva, in mu sodišče prvotno odloči \$6,000 na leto za vzdrževanje, pride njegov varuh ali varuhinja, pa zahteva \$12,000 na leto, češ, da je \$6,000 veliko premalo. Če sprejmeš postavo, da se mora ženskam plačati najmanj \$3 na dan, kar znaša komaj okoli \$900 na leto, je tak sklep nezakonit, ker ne soglaša z ustavo, karkoli se že smatra za ustavo. Če pride na sodišče žena tega ali onega ameriškega bogataša in zahteva zakonsko ločitev, zahteva tudi mesečno ali letno vsoto za preživljanje. In sodišča jim določajo od pet do sto tisoč dolarjev na leto, kakor že dopuščajo sredstva prizadetih. Imeli smo slučaje, kjer so bogate dame dajale v proračun \$900 na leto za vzdrževanje psov, \$5,000 na leto za vzdrževanje konj, \$9,000 za stroške z avtomobili itd. In to samo ena ženska, ki je dejala, da se z manj ko \$50,000 na leto ne more preživljati. Enake vsote, ali pa desetkrat večje, troši njen soprog. Kdo

zasluži ves ta denar? Tiste delavke, za katere je sodišče odločilo, da ne smejo imeti zakonite minimalne plače; tisti otroci, katere se potom zakonov ne sme protektirati pred izkoriščanjem in ugonabljanjem; vsi tisti milijoni delavcev in delavk, ki garajo v rudnikih, rovih, jeklarnah, klavninah in v vseh drugih industrijah.

Nespametno je zvrčati krivdo za take razmere na vrhovno sodišče, na administracijo v Washingtonu, na governerje, kongres, legislature itd. Krivda je na delavskih masah. Napačni vrhovno sodišče in pri tem glasovati za Hardinga je blaznost. Ako glasuješ za Hardinga, Tafta, Coolidge, Deverje itd., glasuješ tudi za odloke sodišč, takih kot so. Ljudje, ki imajo danes večino v zakonodajnem, administrativnem in sodnem oddelku te republike, so postavljeni na svoja mesta zato, da varujejo, kakor priznava sedaj celo Gompers, interese privatne lastnine. Ta lastnina je v rokah kakih 20% državljanov. Gre se torej za koristi te manjšine, delavstvo pa je v večini. Brez pomoči delavskega in kmečkega ljudstva ne bi bilo mogoče kapitalističnemu razredu vladati tako nemoteno kakor vlada.

Zadnjo jesen smo imeli kongresne volitve. Ako bi delavstvo izvolilo vsaj petdeset socialističnih senatorjev in kongresnikov, bi se vrhovno sodišče bolj pomisljalo v svojih izrekih in marsikaj, kar je sedaj neustavno, bi bilo ustavno. Zakone tolmači tisti, ki vlada. In čim trdnjše je na vladi, toliko bolj dela odloke v svojo korist. Tisti, ki vlada, je ZAKON. Dokler je v Rusiji vladal carizem, je bil on najvišja in edina postava. Danes je v Rusiji obratno. Včeraj so bili po tolmačenju carskih zakonov zavedni delavci izdajalci domovine. Danes so kontra-revolucionarni caristi izdajalci. Zakon je moč, in če je moč v tvojih rokah, si ti zakon.

V razredni družbi je justica razredna. Družba je razredna zato, ker imamo kapitalistični razred in radi njega delavski razred. Odpravimo kapitalizem in s tem odpravimo razrede. Z razredi izgine razredna justica. To se zgodi pod socializmom.

Kaj bi vse radi prepovedali.

Amerika je dežela prepovedi. Vse je prepovedano, zakonov, postav, ordinanc in določb je toliko, da se človek samo gane, pa že prelomi kako postavo ali odredbo. Ljudem so prepovedali piti opojne pijače pod pretvezo, da je to zahteva večine ljudstva. V resnici so izvedli prohibicionistični zakon potom trikov, ker je ameriško ljudstvo brezbrizno, in se ne zanima, kaj počno njegovi zastopniki. Mesto da bi stopili na prste sistemu, ki je omogočal pijačevanje do prohibicije, so ustvarili drug sistem, ki ne le da pijančevanja ni zatrl, ampak je napra-

vil neštete nove vire za korupcijo. Ljudje pa jejo več ko prej — tisti ki hočejo piti — in kateri imajo bolj prazne žepe, pijejo strupe, ki jih jim prodaja za drag denar kot alkoholne pijače. Statistike smrtnih slučajev izmed človeštva podpornih jedrot in policijske statistike večjih mestih bi nam lahko veliko povedale o katastrofalnih posledicah pitja "prohibicionističnih" strupov.

Razun apostolov 18. dodatka imamo še kape fanatikov, ki propagirajo "playe" nedelje. Vse, kar bi bilo ob nedeljah dovoljeno, je moliti in čepeti v cerkvah. Plave nedelje imajo v nekaterih okrajih in državah. Mesta, v katerih so v veljavi, so ob nedeljah kakor izumrli. Ulice prazne, vse nekako mrtvaško.

Tak zakon je predlagal v illinoiski legislature senator James E. MacMuray, ki zastopa enega čikaških okrajev. Ako bo njegova predlog sprejeta, bo v Illinoisu ob nedeljah prepovedana vsaka zabava, na katere se računa vstopnine in tudi druge, razun tistih, ki se vrše pod režim kake cerkvene občine. Gledališča, kinematografi, plesne dvorane, baseball, kegličišča itd. morala biti ob nedeljah zaprta. Vsa razvedrila za katera je treba plačati kak prispevek, bi bila prepovedana. Kdor bi ta zakon kršil, bi mu vzeli pravico imeti lokal odprt tudi druge dneve v tednu in naložili bi mu tudi denarno globo.

Akcijo za sprejetje te postave podpirajo rade ne protestantske cerkve in vsakojake cerkve in "reformistične" organizacije. Na čelu so jim kaki stari moški, ki so se v mladosti izpustili in priletne device, ki bi rade, da bi bil svet ob nedeljah klosterski če že ni vsak dan.

Religijam je za business. In tako zaključujejo, če odvzamejo ljudem ob nedeljah vse prilike za zabavo, morajo priti samo k njim. Ampak s to prepovedjo, če bo sprejeta, bo tako, kakor s prohibicijo. Mesto zdravega razvedrila bodo ljudje našli pota v kake brloge, ki jih bodo protektirali korumpirani uradniki, in tako bodo fanatiki, ki bi radi spravili grešnike žive v nebesa, dosegli ravno nasproten rezultat.

Proti imenovani predlogi je nastala posebno v čikaških krogih velika opozicija in nekateri so mnenja, da je sprejem take postave nemogoč, ker je velika večina ljudstva proti nji. Toda isto so govorili takrat, ko se je šlo za sprejem podobnih postav. Fanatiki se poslužujejo trikov in ker ameriški volilci nikdar ne pomislijo, koga glasujejo, razun tistih, ki volijo socialistično imamo take komedije, ki se v praksi spreminjajo za ljudstvo v tragedijo.

Delavci, pristopajte v socialistično organizacijo. Brez teh ne bi bilo socialistične stranke, ne socialističnega časopisja, ne shodov, sploh nikake agitacijske organizacije je moč! Kot posameznik štejeta se kot posameznik, ki kot tak ne more vršiti dela ampak kot organizirani družbi je treba organizirano delati.

SEMINTJA.

Plesne tekme. — Papež išče zaveznikov. — Cerkve v Rusiji. — Odkrivanje zarot. — Skomine baltiških baronov. — "Božja volja." — Blagoje Žikić.

Ljudje se ukvarjajo z različnimi rečmi. Eni s fašizmom, drugi z "jazzom", tretji s spiritualizmom in tako naprej. Ko se naveličajo ene stvari, iznajdejo kaj drugega. Sedaj imamo plesne tekme. Po raznih mestih prirejajo plesne, na katerih tekmujejo, kdo bo vzdržal najdalj nepretrgoma na plesišču. Helene Mayer v Clevelandu je plesala 52 ur in 16 minut nepretrgoma. Nato se je začela najnovejša manija. V Bostonu je morala plesne tekme ustaviti policija, istotako v New Yorku. V Baltimore je eden plesalcev, ki je plesal zdržema 53 ur, zblaznel. Tekma v Clevelandu se je ponovila, to pot za prvenstvo med moškimi in žensko, ker se je hotelo dognati, kdo lahko vzdrži dalj, moški ali ženska. Ljudje te resti čitajo in se zanje zanimajo. Vsa mesta hočejo poskusiti "srečo" v teh tekmah in doseči prvenstvo.

Taki pojavi so znamenje duševnega utrjevanja mas. To so posledice vojne furije, ki je pitala mase z vsakojakimi propagandami in jim obetala vse mogoče in nemogoče stvari. Ves svet je v plesni tekmi, na odrih pa igrajo državniki in se igrajo z usodo današnje in bodoče generacije. Ko izumrjejo te, bo ples najbrž že drugačen.

Iz Rima poročajo, da bo papež Pij XI. iskal zaslonbe pri vernih židih v prizadevanju pridobiti rusko sovjetsko vlado za tolerantnejšo taktiko napram veram. V Rimu so mnenja, da so za sedanje protiverške gonje v Rusiji odgovorni židje. Nekaj da. Krščanske vere, posebno pravoslavna in katoliška, sta od nekdaj gojili strastno sovraštvo proti židom. Radi tega sovraštva je moralo umreti nasilne smrti brezštevilno ljudi židovskega pokoljenja. Sedaj iščejo krščanske religije pomoči vernih židov v boju proti sovjetski vladi, ki je baje napovedala boj celo Bogu.

V Rusiji je izvedena ločitev cerkve od države. Vse vere imajo v Rusiji enake pravice. Posestva vseh cerkva so državna last, toda cerkve jih smejo vporabljati v svoje namene. Politiziranje, to je klerikalna propaganda v cerkvah, je v Rusiji zabranjena. Z duhovniki, ki nastopajo proti sedanjemu režimu in hujskajo vernike proti vladi, se postopa kakor z vsemi drugimi kontrarevolucionarji. Rusije je dežela revolucije, dežela, v kateri je trajala vojna neprestano nad osem

let, dežela, ki je bila blokirana, obiskana od suše, v katero so vpadale sovražne čete in v takih razmerah se z jetniki, ki se pregreše proti zakonom, ne postopa tako kakor bi v Rimu, Londonu in Washingtonu želeli. Kjer se dva resno prizadevata zadaviti drug drugega, bo eden gotovo zadavljen.

Katoliški duhovnik Buitkevič, ki je bil obsojen na smrt in ustreljen, je povzročil v krščanskem in kapitalističnem svetu veliko prahu. Mi ne odobravamo smrtnih kazni in smo to povedali v članku "Smrtne obsodbe", priobčen v 812. številki Proletarca. Socializem stremi za tem, da napravi človeštvo boljše kot je danes, kajti pravičen družabni sistem je mogoč le tedaj, kadar bo človeštvo dovolj zrelo zanj. Protesti cerkva in kapitalističnih vlad v pogledu moskovskih obravnjav proti duhovnikom izhajajo iz vrst tistih elementov, ki poznajo dvojno mero justice. Eno zase, in eno za druge. Delavce se lahko strelja kolikor se hoče, sme se jih zapirati in izganjati, izstradati se sme cel narod z blokado, Wrangli, Kolčaki in Semenovi lahko svobodno obešajo boljše na kole, ampak kakemu duhovniku, kakemu ljubljencu kapitalističnih interesov se ne sme skriviti niti las.

V Londonu so odkrili irsko zaroto, ki je nameravala zrušiti glavno mesto Velike Britanije. Tudi iz Moskve poročajo o odkritju zarot. V Nemčiji ali na Bavarskem odkrijejo eno ali drugo zaroto vsaki drugi dan. Francija odkriva zarote v Porenju in v Parizu. Agentje ameriškega justičnega departmenta in agentje Burnsove in drugih detektivskih agencij, "trenirani" v delavskem gibanju, odkrivajo zarote v michiganskih gozdih, v Washingtonu, D. C., v New Yorku itd. Taka je plesna tekma današnjega časa. Odkrivanje zarot je sedaj posebno v modi. Tudi vlada Tulenkamna pred tri tisoč pet sto leti se je pečala s tem opravilom.

Zemljiški baroni, ki so bili do ruske revolucije posestniki zemljišč v teritoriju, ki je danes znan kot baltiške dežele, obdržujejo konference in študirajo, kako bi dobili nazaj "svoja" veleposestva. Spisali so obširno spomenico in jo naslovili ameriški vladi, toda odposlali je še niso. Nekateri izmed njih so prišli do prepričanja, da bi se s tem osmešili pred svetom. Ljudje, ki so lastovali zemljo v teritorijih ob Baltiku, so bili večinoma nemški in poljski plemenitaši. Revolucija jim je odvzela zemljo in jo razdelila med tiste, ki jo obdelujejo. Vendar so ti baroni še vseeno na boljšem kakor ruski veleposestniki, kajti vlade baltiških dežel so pustile vsakemu še vedno za dober "grunt" zemlje. Ampak baroni so navajeni, da jo samo drugi obdelujejo, oni pa spravijo sadove. Tistih časov, ko je vladal za njih blaženi fevdalni sistem, ne bo več. Tudi

spomenice ameriški vladi jih ne prikličejo. In ker ni več veleposestev, tudi naslovi knezov, grofov in baronov ne pomenijo ničesar.

Charles Dillon, pomožni župnik katoliške cerkve v Kalamazoo, Mich., je pri južini ustrelil župnika Henry O'Neilla. Nato je morilec ukazal duhovniku McCulloughu, ki je bil tudi pri obedu, naj dene umirajočega župnika v sveto olje. Policiji je dejal, da ne obžaluje svojega koraka, kajti ker ga je umoril, je bila taka božja volja. Drugače bi se umor gotovo ne izvršil. Za vzrok umora je navedel, da ga je župnik O'Neill provociral in mu s svojimi preganjanji napravil življenje neznosno. "Ves čas, kar sem v njegovem župnišču, je nastopal proti meni kakor car", — je dejal Rev. Dillon.

Iz te sličice vsakdanjega življenja bi se verniki lahko naučili, da je duhovnik najprvo človek kakor vsak drugi. Dobri župnik ni dober in blag, ker če bi bil, ne bi nastopal proti duhovnemu sobratu kakor brezsrčen car; in če bi pomožni župnik verjel v krščansko potrpežljivost kakor ni, bi se ne zatekel k samokresu in na svoj način strmoglavil carizem v župnišču. Ko je izvedel za afero škof, je hitro podal izjavo, da je Rev. Dillon blazen. Znaki blaznosti so se baje poznali na njemu že dolgo časa. Dillona so hitro, skoro brez kake obravnave obsodili na dosmrtno ječo, pozneje ga bodo dali v kak katoliški zapor, s katerim se je imel priliko seznaniti tudi že en slovenski duhovnik, ki je postal žrtev carja slovenske duhovščine v Ameriki. Težko pa je pri takih aferah ugibati, kdo je bolj blazen.

"Je že tako božja volja," je dejal Rev. Dillon, potem ko je odložil revolver. "Je že tako božja volja", pravijo verniki, ker verujejo, da ne izpade niti en las iz glave brez božje volje. Te nazore, to vero v božjo voljo je treba iztrebiti, ker zastruplja možgane vernega človeka. V Rusiji skušajo iztrebiti tako vero v velikem obsegu, raditega krik raznih cerkva proti sovjetski vladi. Njim ni za Butkieviča, ne za patriarha Tikhona, ampak za mase, katerim hoče "boljševizem" iztrgati vero".

V soboto 14. aprila so v krematoriju na čškem pokopališču v Chicagu vpepelili truplo Blagoje Žikića. Vse, kar je ostalo, je nekaj pepela. Ampak Žikić je zapustil mnogo, kar živi in bo živelo. V časih, ko se marsikdo, ki se danes trka na prsa ekstremizma, ni niti drznil simpatizirati s socialističnim gibanjem, v časih, ko so razni Grškovići pozivali hrvatske delavce, naj denuncirajo socialiste, je Žikić delal, neprestano delal za socialistično probujo hrvatskega in srbškega proletarijata. Govoril je na shodih, bil aktiven v udruženju kateremu je pripadal, delal v upravništvu "Radničke Straže" od jutra do po-

znega večera. V nezdravem, nezračnem prostoru na South Racine Avenue je vodil upravniško delo Radničke Straže. Prišel si v urad ob 8. zvečer, Žikića si našel pri delu. Prišel si ob 10. zvečer, Žikić je še vedno delal in se včasih potožil, da je utrujen, da se slabo počuti. Pri delu za socialistično stvar si je ugonobil zdravje, kakor pred njim Glumac. Ampak delo, ki sta ga opravila, živi. Hrvatsko delavstvo v Ameriki je iztrgano iz rok krvososov in bivše hrvatske "narodne luči", ki so bile "predstavnice naroda", so še medle kresnice. Kmalu tudi teh ne bo več.

Glorija povečavanja plač.

Jeklarski trust in nekatere "neodvisne" jeklarske korporacije so svojemu delavstvu povečale plače. Veliki dnevniki in drugo kapitalistično časopisje ovija to dejstvo v glorijo "dobrih časov", ki prihajajo v deželo. Hvalijo razumnost E. H. Garyja in drugih jeklarskih magnatov, ki na tak prostovoljen način vpoštevajo interese delavcev in so jim povečali plače ne da bi delavci to zahtevali.

Slika je ta: Jeklarsko delavstvo ima še vedno 12-urni delavnik, vse dneve v tednu. Le malodostotek delavcev je, ki delajo manj ko 12 ur, toda skoro nihče ne dela manj ko 10 ur dnevno. Tudi tistih, ki imajo nedeljo ali kak drug dan v tednu prosto, ni mnogo. Plače so, hm, po domače rečeno, nesramne. Sedaj, ko so jim jo "povečali" bodo dobivali navadni delavci od 30 do 40 centov na uro. Kako sijajno!

Ko so odpeli glorijo jeklarskim korporacijam, je prišel na dan klavniški trust in slovesno razglasil, da je povišal svojemu delavstvu plače. Kakšno je delo v klavnicah, je človeku, ki ga ni še skusil, težko dopovedati natančno. Da ni dobro je dokaz to, da se ljudje ne tepejo za delo v klavnicah, ako je mogoče dobiti zaslužek kakor drugje.

Poročevalci listov so šli k bančirjem in industrijalcem ter jih vprašali, kaj mislijo o povišanjih. Bančirji so večinoma mnenja, da gre jeklarnam in klavnicam trda za delavce, pa bi jih radi s povišanjem plač dobili več v svoje obrate. To je res, kajti ravno jeklarski in klavniški interesi se najbolj prizadevajo odpraviti odredbe za omejevanje naseljevanja. Oni hočejo delavce, cenениh delavcev! Trgovci so povišanja plač pozdravili in računajo, koliko bodo imeli delavcev sedaj več za potrošiti. Potrebščine bodo v soglasju s povišanji plač podražili, jeklarski in klavniški delavec bo pa tam kakor je bil.

Na vsak način bo za delavce v teh kakor v vseh drugih obratih najboljše, da se organizirajo strokovno in politično in zahtevajo malo več kakor malenkostna povišanja plač za par centov na uro. Pravilno bi bilo, da zahtevajo vse in čim prej tim bolje.

IVAN CANKAR:

KRIŽEV POT.

(Konec.)

Zdaj tega že dolgo ni bilo; vse je minilo, kar uganilo je, Bog vedi kako. Marko se je še spominjal rumenopečenih velikonočnih kolačev; lepo je bilo, ali minilo je; lesketalo se je daleč zadaj kakor sanje. Revščina je zdaj povsod, je dejal oče. Kmetje nimajo denarja, gospoda pa si naroča v mestu. Če bi bil mlad, je dejal, bi šel drugam. Tufkaj gre vse navzdol, kakor v pekel. Ali gospod, ali berač, — drugega ni. . . — je bilo za Marka vse nekaj strašnega, samo pol razumljivega. Vedel je, da pomeni lakoto, lakoto, večno lakoto. . . Spomnil se je na novo mašo pri podružnici visoko v hribih, na Planini. Tudi on, ministrant, je šel tja z domačim gospodom. Gospod se je peljal po daljši poti, on pa jo je mahnil čez hribe. Strahovito dolga pot je bila, tako da ni čutil nog. In lačen je bil in žejen. Stregel je pri maši, a po maši so šli gospodje v farovž in slišalo se je, kako so zvenketale vilice in žlice; tudi kozarci so zvenketali, jasno, veselo in gospodje so se hrupoma smejali. Marko je stal pred farovžem in čakal potrpežljivo. Naposled pa ga je hipoma streslo: "Pozabili sa name!" Gledal je z velikimi očmi proti oknu, poslušal je poželjivo, kadar je prihajal kdo hitro po stopnicah in so se oglasili v veži koraki. Lačen je bil, težak kamen mu je ležal v želodcu in se je prevračal. . . . Žlice že niso več zvenketale, samo cvenk-cvenk-cvenk so peli kozarci. Nikogar ni bilo, a Marko se je držal za ograjo — majhen vrtič je bil pred farovžem—in rad bi sedel, pa ni mogel nikamor; če bi šel stran, bi prišel morda ob istem času kdo ponj in bi rekel: "Kje pa je ministrant, zakaj pa ga ni bilo gor, da bi jedel in pil?" — In res je prišel mlad gospod, in je ugledal Marka: "Kaj pa ti fant?" — "Jaz sem ministrant", je dejal Marko in v grlu ga je zgrabilo. "Tako, tako. . . tu imaš desetico pa pojdi domov!" — Marko je šel domov in se je jokala na glas, tako da so se veverice plašile. Predno je prišel v vas, si je obrisal obraz, da bi se nič ne poznalo. "Kaj pa si vse jedel in pil, Marko?" ga je vprašala mati in veselo ji je bilo pri srcu, da je Marko jedel in pil. "No, vse. . ." je odgovoril Marko. "Potice . . . meso. . ." Nato pa je sedel, ker so se mu noge tresle in se mu je vrtilo pred očmi. "In še desetico so mi dali povrh. . ." Zavistno so ga gledale vse štiri sestre in celo oče se je ozrl postrani iz kota.

Zdaj se je spominjal na vse to in hipoma ga je spreletelo, da ne bo nikoli konca. Da, zmirom, zmirom brez konca, kakor kolo, bodo tekli dnevi: zjutraj košček kruha, opoldne močnik, zvečer košček kruha. . . da bi imel košček kruha in korec vode! . . . da zmirom in mati bo sedela v kuhinji, glavo v rokah in iz prstov bodo kapale neprestano debele solze. . .

Sam ni vedel kako se je zgodilo. . . udaril je s čelom ob hrastov les, križ je ležal na kamenju pred njim. Tako je padel Marko vdruči pod križem.

V obraz mu je zasopel smrad iz cerkvnikovih ust:

"Fant, ali naj te primem za ušesa? Kaj imaš na riti oči?"

In mu je zakopal prste v roko, da je Marka zelo zabolelo ter ga je stresel.

"Poberi!"

Zdaj se je oglasil gospod:

"Fant, pa bi bil ostal doma! Te bo treba prijeti za lase, da boš vedel koga nosiš!"

Marko je vzdignil križ visoko, visoko, da je gledal Kristus daleč naokoli po pusti pokrajini. Ozrl se ni bil Marko ne na gospoda, ne na cerkvnika, ali videl je dvoje strašnih obrazov, ki sta gledala nanj kakor bele oči, ki se bližajo ponoči, kadar je vse tiho. Mrzlo mu je curljalo po telesu, kot da bi mu zlivali vodo za vrat in tresel se je.

Procesija se je vila zmirom dalje, zmirom na vkreber, bližala se je gozdu. Ali namesto da bi se bila pot zožila, da bi se skrila v senco, se je še zelo razširila, tako da je segala preko njé le tu pa tam senca smrekovega vršička. Tlá so bila ilovnata, razrita in razpokana. Rdečkastorjav prah se je vzdigal za procesijo. Gozd je bil redek, široke golice so bile poraščene s praproty ali pokrite za ped visoko z orumenelim bodičevjem. Tenke sence smrek so risale čudne ornamente. Šlo je zdaj zelo navkreber, tako da so hodili počasi, vsi sključeni in trudni. In žgalo je, razbeljen dež je lil na zemljo, pot je bila pokrita z žerjavico. Solnce je stalo že skoro sredi neba, v strašnem veličanstvu.

Marko se je tresel, ali utrujenost ga je minila, odleglo mu je. Stopal je malomarno, križa skoro ni čutil v rokah, — kot da bi ga bil privezal kdo z vrvjo krog pasu ter ga vlekel za sabo. Hodil je, — kamorkoli, saj je vseeno. Saj ne bo minilo nikoli; kar naprej, kamor je. Žejalo ga je, — ali kaj more človek, če ni vode in če je nikoli ne bo? Lačen je bil, — ali kaj more človek, če mu je tako namenjeno? Kar zmirom naprej, brez konca.

Tam zadaj hodita cerkvo in gospod in ga priganjata, žugata mu s kropilnikom in brevirjem. Ali čemú ga priganjata, saj gre sam! Zmirom naprej gre, žejen in lačen, zmirom naprej in ne misli več na latinsko šolo. To je bilo tako neumno, kakor če je časih mislil, ko je prihajal iz šole: "Morda je zdalje vsa miza polna dobrih stvari; mati se smeje od veselja, celo očetu se tresejo brki. Hipoma se je vse spremenilo, — nekdo je prišel in je prinesel vsega." Tako sladka je bila misel, da se je spremenila v pričakovanje in da je odprl vrata z nemirnim srcem in pridržano sapo. Materin obraz je bil objokan kakor zmirom, oče je sedel tiho za mizo in na mizi je bila skleda koruznega močnika. . . . Latinska šola in vse to, — same neumnosti. Nikoli ne bo konca. Gospod in cerkvo zadaj, s kropilnikom in brevirjem, strašna, neizmerna pot, težak kamen v želodcu. . . . Da bi človek umrl. Ali je potem konec? Pekel je potem, večni ogenj, večno poželenje po korec hladne vode. . . . Na dnu svojega srca je Marko sovražil Boga, ni mu mogel oprostiti, da ga je prosil nekoč zastojno noč. Večerje ni bilo, dela ni bilo. Očeta je obšlo nenadoma, hodil je s trdimi koraki gor pa dol in klel strahovite kletve, da se je mati tresla v kotu in da so se otroci jokali. Marko ni mogel zaspati in videl je, da je vstala mati ponoči in da je pokleknila ob postelji in da je jokala in molila do jutra. Tudi Marko je molil vso noč, ali jokal ni. Ležal je v postelji s široko odprtimi očmi in pogovarjal se je z Bogom kakor prej nikoli; zdelo se mu je, da je bil čisto blizu njega, čutil je skoro na čelu dih njegov, njegovo vseljubečo, blago roko. In toplo, sladko zaupanje ga je napolnilo vsega; vedel je, da bo drugo jutro vse drugače in zaspal je miren. Toda zjutraj ni bilo kruha, strašen dan je bil; šele ob desetih je prinesla mati hlebec in kar zgrudila se je na klop; ozmerjali so jo bili, beračico. Ali ona ni jokala zaradi tega, jokala je zato, ker jo je bil varal Bog,

ki ga je prosila in rotila vso noč na trudnih kolenih. Od takrat je Marko sovražil Boga . . . Zato je vedel da pride v pekel, kjer je večer ogenj in večno poželenje po korcu hladne vode . . . Tako se vije pot neprestano, v žeji in lakoti in grozni žalosti, vije se proti peklu, a vije se navkreber. Čudno je, da se vije navkreber, ali pa se Marko moti; pot gre navzdol, zakaj gori so nebesa, a pekel je spodaj. Kako si je mogel misliti, da gre pot navkreber? . . .

"Kako pa hodiš, ali si pijan?"

Marko je slišal cerkovnikov glas, a odgovoril je samo v mislih: "Saj grem, za božjo voljo, saj grem; čemu pa me preganjate. Saj ne maram ničesar, ne marelice, ne pomaranč, ničesar, samo ne tepite me, za božjo voljo, saj grem!"

Kako ga preganjajo, rabeljni!

Zasmilila se mu je mati, ki je tako slaba in boleha in ki nikoli nič ne je. Svoj kruh spravlja za Mimico, ki je še neumna, a zase odščipne drobtino, ki bi bila komaj za mravljinca, pomoči jo v vodo — in to je njena večerja; Marku se je paralo srce, kadar jo je videl, kako je gledala objokana, vsa v strahu, kakor tič, če ga zgrabi trda pest in ga tišči za vrat. Marko bi ji kaj rekel, ali če se je stisnil k nji, se je zajokala še bolj in kakor od svinca so kapale solze Marku na obraz in na roke. In zdaj mora mati, lačna in žejna, po tem trdem kamenju, v tem neusmiljenem solncu. Tudi sestre so se mu smilile. Francka je že pametna, še večja kakor on, zato hodi krepko, četudi je lačna, a joka se samo zaradi drugih in zaradi matere. Marku se je še bolj smilila, ker je jokala zaradi drugih. Ali uboga Mimica, dete — Marko je zdaj začutil, kako mu je Mimica pri srcu. Majhna je še in neumna, pa mora vsako nedeljo mimo pomaranč, marcelic, medenih punc pod cerkvijo, ubožica. Da bi jo mogel vzeti vsaj v naročje, pa ima križ v rokah; a Francka je preslaba, padla bi, če bi imela Mimico v naročju. Kaj šele mati! Tako se drže za roke, Mimica na sredi, a Francka pri materi, da bi se materi kaj ne zgodilo. In tudi oče se je smilil Marku. Hodil je trdno, sključen v dve gubi, obraz suh, obrvi namršene; rekel ni besedice in niti zavzdihnil ni, a časih se je ozrl postrani, tiho, na mater, na štiri sestre, na Marka, ki je nosil križ spredaj in še bolj se je sključil. Šli so neprestano, lačni, žejni, trudni, po brezkončni kamnati poti, pod neusmiljenim solncem, zadaj pa sta jih pehala in preganjala cerkovnik in gospod s kropilnikom in brevijem.

Nikjer ni rešitve, ne sladkega počitka, ne korca vode, ne drobtine kruha.

Hudobni ljudje jedo marelice in pomaranče, pa se še ne ozro, da bi jim vrgli košček, ubogim, lačnim; Bog ima vsega dovolj, on bi samo hotel v mislih in konec bi bilo lakote in žeje; toda on poslušajo pobožno molitev in jo zasmehuje.

"Prokleti! Prokleti!" je streslo Marka po vsem telesu. Oči so se mu izbuljile: strašno težak je bil križ, tako da je omahoval a njim, a solnce je segalo dol s čudno, dolgo, zlato buciko, nagajalo mu je najprvo pred očmi, nato pa mu jo je počasi zasajalo v glavo, skozi čelo.

Vzdignil se je najvišji klanec; tam zadaj, za smrekami, se je že videlo jabolko na zvoniku podružnice. Ali Marko ga ni videl. Silen strah ga je obšel, ko je ugledal strašni klanec, — strašni prepad. In poslednje upanje ga je obšlo obenem, — bežati!

"Mati! Mati! Ne tod gor, ne tja dol! Bežite mati, na to stran, ti Francka, na ono! Vleci Mimico sabo! Mati, da nas ne vjamejo!"

Iskal je njeno roko, omahoval je, križ je treščil

na pot pod klancem, in Marko se je spotaknil oben in se udaril s čelom ob les. Prepozno je bilo . . .

Nesli so ga h kmetu, ki je imel svojo hišo ob cesti. Zvečer so ga spravili domu in tam je Marko umrl.

Vere v Jugoslaviji.

Četudi smo bili med vojno navajeni čuti, da so Srbi, Hrvati in Slovenci en narod, kar se je v praksi izkazalo da nočejo biti, je vendar mogoče, ako ostane država celotna, da bodo v teku nekaj generacij postali en narod. Med Hrvati in Slovenci na eni strani in Srbi na drugi je temeljna razlika, vsaj kar se tiče preprostega ljudstva, vera. Hrvati in Slovenci imajo pravo vero in Srbi krivoversko, Srbi pa mislijo, da je njihova vera najstarejša, najboljša in edina prava. Z verskimi naziranjmi v Jugoslaviji in drugod je nekaj takega, kakor z edinopravnimi in odrešilnimi programi raznih ekstremističnih strank. Vsi so pravi, vsi nezmotljivi, in vsi so napačni in vsi zmotljivi. Tako odtajo drug drugemu.

V Jugoslaviji prednjači pravoslavna cerkev, ki ima 5,602,227 pripadnikov, večinoma v Srbiji, Črni gori, Macedoniji, Bosni, Hercegovini in deloma v Dalmaciji in na Hrvaškem. Pravoslavna vera je bila v Sloveniji pred združitvijo nepoznana razun v kolikor so ljudje o nji čitali, sedaj pa je v Ljubljani in tudi v Mariboru že precej pravoslavnih uradnikov in častnikov.

Katoličanov je v Jugoslaviji 4,735,154, večinoma na Hrvaškem in Sloveniji, deloma v Dalmaciji in v Bosni.

Mohamedancev je 1,337,687; največ jih je v Bosni, Hercegovini in Južni Srbiji. Jaki so v sarajevskem, tuzlanskem, raškem, skopljskem, vranjskem in kosovskem okraju. V skupščini so zastopani kot stranka in mešetarijo s Pasičem prav po turško, dasi so po narodnosti večinoma Srbi, to je, za občevanje rabijo srbski jezik.

Protestantov je 216,847, ki živijo v Vojvodini in deloma v Sremu. Malo manj ko njih je grko-katolikov (s. pr. "Vlahi" ob hrvaško-kranjski meji).

Židje so raztreseni po vsi deželi, toda najmanj jih ima Slovenija, Hrvaška pa največ.

Brez veroizpovedi je v Jugoslaviji 2,016 oseb, in med katerih jih je 1,331 v Vojvodini, drugi so raztreseni po Srbiji, Sloveniji in na Hrvaškem. V Južni Srbiji je izjavilo samo osem oseb, da ne pripadajo nobeni religiji. Po odstotkih je v Jugoslaviji 46.6 proc. pravoslavnih, 39.4 proc. katoličanov, 11.1 proc. mohamedancev, 1.8 proc. protestantov, 0.5 proc. židov in 0.4 proc. grko-katolikov.

Pravi socialist ne sme biti rezervist, ampak mora biti vedno aktiven vojak svoje stranke. Kdor nosi svoje prepričanje le sam v sebi, ne koristi nič ne sebi, ne svoji stvari. Prepričevati mora tiste, ki še niso prepričani in organizirati neorganizirane. Na bojnem polju se moraš bojevati. Na vzgojevalnem polju bodi učitelj.

Socializem bo izpremenil kapitalističen sistem civilizacije, to je boj, sovraštvo in tekme v kooperativno družbo, v civilizacijo, ki bo šla za palmo kulture in človeške sreče. Medsebojni boji, ki se vrše danes vsi bojazni za existenco, bi izginili.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

DOPIS AGITATORJA.

Prideš v hišo, pozdraviš, pogledaš ljudi, jih preindiraš, in potem pričneš z uvodom, kakršen se ti zdi pri ljudeh s katerimi si ravno prišel v dotično najpribernejši. Ako si domačin, te že poznajo. Ako si tuje, te ogledujejo prijazno, ali pa to merijo s pogledi od nog do glave; odvisno je, kak vtisk narediš nanje.

Prišel sem zvečer v stanovanje rojaka, pri katerem je bila zbrana večja družba, očitno zelo dobro razpoložena. Bila je sobota, čas za razvedrilo. Pili so. Poznalo se jim je na obrazih, poznalo se je na mizi. Pet moških in tri ženske so tvorile družbo. Ko sem potkal in na dovoljenje vstopil, je eden gostov ravno poskusil zapeti. Zdelo se mi je, da me je pogledal jemo, ker sem mu pokvaril pesem.

Gospodar me povabi naj sedem, gospodinja mi nalije kozarec: "Na, pij!"

Začel sem: "Na potu sem za socialističen list, če bi ga hoteli naročiti." Govoril sem še to in ono in opazil je bilo na vseh obrazih, kako neroden jim je bil moj prihod. Gospodar je dejal, da ima tri liste, žetna mu je popravila, da ima štiri. Dostavila je, da bo tri pustil, in če pridem kedaj pozneje, se morda naroči tudi na list ki ga zastopam. Pili so hitreje, opazil sem to. Tudi meni so točili ker sem pil z njimi. Razgovor se je vlekel na vse konce in kraje. "Proletarca zastopaš, a?" In tako sem izvedel, da so socialisti ljudje, kako bi že rekel — nič prida ljudje. Računov nimajo čistih, talajo si milijunske sklade, vse je pri njih narobe. Posegal sem vmes, tolmačil, pojasnjeval, ampak njim ni bilo za pojasnjevanje. Tisti, ki je skušal zapeti ravno ko sem vstopil, se je oglasil: "Ti, zakaj pa niso ti hudobni kaj napravili proti vojni? Zakaj so nas prodali, to mi povej?"

Oglasila se je ženska, mislim da je bila njegova žena: "Kaj boš, šleva, kdo te sploh mara, še zastonj te nihče ne vzame." V kotu je sedel možak, ki se mi je zdel razumnejši od drugih v družbi: "Tebe prodati res nihče ne more. Kar se tiče vojne dobe, kdo je bolj nosil zastave kakor ti? Saj si imel prsa kakor kak general, toliko si imel znakov na njih. Pomagal si tistim škricem kakor da te plačajo. Zakaj nisi ti šel na gavgje ali kamorže?" Gospodar je vmes pripovedoval, kako se slabo dela in bi se na list že naročili, pa si časa čitati. Razumi če moreš. Slabo se dela, kar pomeni, da ne delaš stalno, ampak čitati vseeno nimaš časa.

Dobil sem tistega v kotu, da se je naročil na list. Pravil mi je, da je bil enkrat prej že naročen, ampak z upravnistvom se je nekaj sprl, pa je list pustil. Bil je prijazen možak, nekoliko ga je bilo treba potapljati, malo pohvaliti, pa je bil pripravljen iti z menoj po stanovanjih.

Prilično sva jih obšla, povsod eni in isti izgovori, povsod so ljudje gostoljubni, pa ti ponujajo piti.

"Jaz sem že veliko delal za napredno stvar," mi je dejal neki rojak, "ampak drugi če kaj store se dajo plačati. Zato sem vse skupaj pustil. Ali socialista — to sem pa še zmerom, Volim samo socialiste, le škoda

da je socialistična stranka v tem kraju tako slaba."

"Ali ste pri stranki?" sem vprašal.

"Nisem . . . O, tukaj smo imeli nekoč močan socialističen klub, pa je med vojno razpadel."

"Zakaj?"

"Nismo se strinjali z vodstvom Zveze, pa smo prenehali s klubom."

"Zakaj niste šli k stranki?"

"Seveda, to bi lahko storili, ampak biti takrat socialist je bilo nevarno. Saj veste, človek ima ženo, otroke, bajto, lahko bi mi jo zažgali ali pa me pretepli. Nekaj so jih."

"Hm, tako . . ."

"Ali se boste naročili na list?"

"Pa me zapiši . . ."

Plačal je, se odobrovoljil in pričel pripovedovati, da bo v naselbini zopet treba kaj začeti. "Veste, sedaj smo tako nekako mrtvi. Največ pijemo. Človek obupa, da bo kedaj kaj prišlo."

"Kaj naj bi prišlo?"

"No saj veste kaj mislim, socializem. Že toliko let govore o njem, pa še zmerom vladajo kapitalisti."

"Vidite, to je raditega, ker delavci že veliko let samo govore o njem, kakor vi, ki pričakujete, da bodo že drugi vse napravili. Kluba nimate, in namesto da bi videli svojo nemarnost, vidite nemarnost samo drugih delavcev. Vidim, da imate na mizi razne liste, ki so sovražni socialističnemu gibanju. Zakaj ne zabavljate čeznje? Zakaj jih podpirate? Zakaj odklanjate podporo socialističnemu listu, zakaj? Vidite, dali ste mi polletno naročnino in morda si mislite, da ste mi dali te cente kot nekako miloščino. Ali znate čitati, ali sploh znate pojmiti razliko od razlike?"

Ko sem govoril z njim, se je sešlo še par drugih moških in žensk. In povem vam, težko je. Veliko govore, pa so o vsem tako slabo poučeni. In čim manj so poučeni, s tim večjo gotovostjo trdijo, da je tako in tako in nič drugače. Ljudje niso hudobni, ampak nevedni so in v nevednosti je hudoba.

V dveh dneh sem obredil naselbino, o kateri sem čital da je napredna v toliko da niti svoje fare nima. Našel sem štiri društva spadajoča k trem jednotam, o izobraževalnem in pečlarskem klubu in o pevskem društvu, o katerih sem čital v dopisih da jih imajo, pa so mi povedali, da se take reči poročajo v list, "ker se hočejo nekateri fantje postaviti."

Radovedni ste, kakšen je bil moj uspeh. Dober pri takih ljudeh. Nagovoril sem bodisi posamezno ali v družbi kakih sto moških in dobil osemnajst naročnikov. Pri na vse vetrove oznanjani slovenski naprednosti je to malo. Kdor pa pozna napredek naših naselbin, mi bo potrdil, da je to mnogo.

Premalo čitajo naši ljudje, ali pa mislijo premalo. Drugače ne bi begali drug drugega in ne bi bili tako pristopni vsem govoricam, ki se širijo edino z namenom blatiti tega ali onega ali pa jemati zaupanje gotovim akcijam in osebam ki jih vodijo.

Naše naselbine potrebujejo dobrih, izobraženih agitatorjev. Če znaš ljudem pojasniti in jim dopovedati, saj te razumejo. Zmerjati jih ne smeš, ker to niti psu ne ugaja. Ako bi se moglo od časa do časa privediti tu in tam kako predavanje, na katerem bi govoril kdo ki pozna položaj, in bi potem pojasnjeval na vprašanja, bi se morda res dogodilo da bi napredo-

vali. Šole nam je treba, učiteljev, dobre liste je treba razširiti. Prešli smo skozi eno dobo našega napredka, sedaj stopamo v drugo in v tej bo treba pričeti z nova na višji stopnji kakor smo pričeli prvič. — *Navaden agitator.*

Priveditev socialističnega pevskega zbora "Naprej" v Milwaukee.

MILWAUKEE, WIS. — Kakor vsako leto, tako priredi soc. pev. zbor "Naprej" tudi letos spomladansko veselico z obširnimi programom v nedeljo 29. aprila v S. S. Turn dvorani.

Na popoldanskem programu bo izvajanih več krasnih pesmi mešanih in moških zborov, peterospbevov, dvospbevov, samospbevov in deklamacij.

Na večernem programu je globoko zamišljena rodinska drama "Sin", v štirih dejanjih, polna krasnih in pretresljivih prizorov. Z vprizoritvijo te drame si je zbor nadejal težko nalogo in zavzel se je, da bo igrana v splošno zadovoljnost občinstva.

Soc. zbor "Naprej" se je potrudil še ob vsaki svoji prireditvi nuditi občinstvu mnogo duševnega razvedrila in kakor razvidite iz programa, tudi ta ne bo zaostajala za prejšnjimi.

Ker se bliža prvi maj, mednarodni praznik zavednega delavstva, vabimo cenjeno občinstvo, naj se te prireditve udeleži v čim večjem številu, da bomo tudi mi kot del razredno zavednega delavstva proslavili resnični delavski praznik prvi maj. Delujmo za uresničenje ideje, da bomo tudi ameriški delavci, kakor naši sodrugi in somišljeniki v evropskih deželah, proslavljali prvi maj pod rdečim praporom enakosti, bratstva in svobode!

Spomnimo se besed našega velikega učitelja znanstvenega socializma Karla Marksa: "Delavci, izgubiti nimate ničesar razun okove, pridobite pa lahko ves svet!"

Naj živi prvi maj!

V. P.

Prvomajska proslava društva "Nada", št. 102, SNPJ.

CHICAGO, ILL. — Žensko društvo Nada, št. 102, SNPJ., priredi v soboto zvečer 5. maja prvomajsko slavnost in veselico v dvorani SNPJ., 2657 So. Lawn-dale Ave.

Na to priredbo vabimo vse sodruge in sodruginje čikaskih socialističnih klubov JSZ. in prijatelje ter prijateljice našega društva.

Naše zabave so bile vedno dobro posečane in občinstvo je bilo s postrežbo še vsikdar zadovoljno. Tudi sedaj bomo skrbele, da bo naša priredba čim boljša in tako zadovoljila udeležence.

Na svidenje dne 5. maja! — *Odbor.*

O protestantih in kritikih.

CLEVELAND, O. — Jankotu: Namen Pirca in Zakrajška (Trček mi je nepoznan) je diskreditirati osebe, ki so imele v rokah vodstvo JRZ., ker je imela kampanja JRZ. dober uspeh, njihova pa je bila fiasko. Zato naj eni protestirajo tam kjer so oni delali, mi bomo pa tam kjer smo delali mi.

Protestantje ki so bili aktivni za časa kampanje nimajo sebičnih niti sovražnih namenov, ampak imajo različne ideje, kako naj bi se vsota rabila. In moje mnenje je, naj bi se rabila tam za kamor je bila nabrana. Ako naj se jo rabi za izobrazbo, je v starem kraju izobrazovalno delo potrebnejše kakor tukaj. Če

bi bil tam narod izobražen vsaj toliko kakor tukaj, bilo več upanje da bi dosegel to za kar smo mi tukaj delovali.

Jaz mislim, ako bi odbor, ki ima stvar v rokah, podal preje izjavo, kaj misli storiti in kako razpogati s premoženjem, ki se o tem nato razpravljalo, odbor bi vedel pri čem da je.

Kar se tiče Clevelanda in Collinwooda bo kakor sem pisal, da je Cleveland in Collinwood eno mesto ne dva. To sem izvedel že malo prej kako tisti delavci ki je priporočal Collinwood za sedež prihodnje konvencije SNPJ., dasi je bil Cleveland omenjen že prej. Da vlada med tukajšnjimi Slovenci tradicionalno mišljenje, da sta tukaj dve naselbine, bo tudi res, kakor pišete vi. Saj je sam Collinwood razdeljen na dve naselbine — Brick Yard in "na ono stran mosta".

Kar pišete o socialističnem klubu, bo tudi preprosto resnice. Samo da bi klub lahko še eksistirал, čeprav manjšim številom članstva, ampak pri stvari igra največjšjo vlogo dandanes tudi business. Ko socialisti stopi v business, je mrtev, ker se boji zamere in bojkota.

Radi F. S. bi se ne oglasal, ampak "urmohani" so omenili že trije dopisniki, in ako se ga hoče kritizirati, naj se ga zato, ker se prizadeti ne strinjajo njegovim dopisom, ne pa zato ker je "plehar". Sem vendar ni sam.

Yes, člankov proti alkoholnim strupom se da pisati, toda so redki, dopisov pa prav nič.

Glede Chicage. Precej nezaupanja proti "Čikagom" se dobi tudi na St. Clair. Saj je bil nekoč sklenjen pak, da se Čikaga "premufo" v Cleveland, ker ne more "tam ronat".

H koncu naj omenim še par drugih stvari. "Proletarca" priporočam, naj se mu da staro obliko, ker je dosti ljudi, ki ne marajo "bukve" ampak "kot tence", toda brez "družinskih razmer". Poučljive so vesti bi tudi lahko priobčevali; saj so jih tudi prej, pr. "Gospodin Franjo", "Hlapec Jernej" itd. To priporočam radi sebe, ampak zato, da bo agitacija na list ložja.

Prišel sem tudi do zaključka, da je molčanje vredno kot kritika, in po tem sem bom ravnal zopre. — *Frank Neumetz.*

Vabilo na zabavo društva Slovenski Dom, št. 86, SNPJ.

CHICAGO, ILL. — Društvo Slovenski Dom, št. 86, SNPJ., priredi v nedeljo 22. aprila ob 2. popoldne večerko spomladansko veselico v dvorani Mozart, 1536 Ch. bourn Ave. Članstvo društev in vse slovensko napredno občinstvo v Chicagi in okolici vabimo, da se udeleže, te naše priredbo v čim večjem številu.

Naše društvo je vsikdar rado podpiralo napredne akcije in s svojimi sredstvi ni štedilo, kadar se je šlo za podpiranje dobre stvari. Kar je bila naša pot bo slej bo tudi v bodoče. — *Član društva.*

Sodrugom v Milwaukee.

MILWAUKEE, WIS. — Sodrugi, udeležite se prvo noštevilo izredne seje soc. kluba št. 37, ki se vršila sredo dne 25. aprila ob 8. zvečer v dvorani Iliria. Na dnevnem redu bo razprava o zboru JSZ., ki se bo vršila koncem meseca maja.

Sodrugi, pridite vsi na to sejo, pa tudi drugi, ki niste člani, toda ste socialističnega mišljenja. Redna seje kluba se vrše vsako prvo sredo v mesecu. — *Član.*

BLAGOJE ŽIKIĆ.

Dne 12. aprila je nagloma preminul v Cicero pri Chicagi sodrug Blagoje (Blaž) Žikić. Vrnil se je bil pred kratkim iz domovine, kamor je bil šel lansko jesen na obisk.

Podlegel je za otrpnjenjem srca. Star je bil 42 let, doma iz Knježevca, Srbija, po poklicu krojač. Tudi zapuščena žena in adoptiranega sina.

V Ameriko je prišel pokojni Žikić leta 1907. Pri prihodu se je bil ustavil za nekaj časa v New Yorku, od tam pa je odšel v Allegheny, kjer so imeli hrvatski sodrugi socialistični klub, ki se je označeval pri vstopu v J. S. Z. s številko 3. V Alleghenyu je bil pokojni Žikić eden najmarljivijih socialističnih agitatorjev. S spretnim nastopom in gladko govorico si je znal pridobiti okrog sebe kmalo vse mlačnejše sodruge in jih podvzbujati k socialističnemu delu. Bil je pravi jugoslovanski Jimmie Higgins. A ne samo sodrugi so ga spoštovali in ljubili; Žikićeva beseda je bila uvaževana tudi pri ljudeh, s katerimi ni delil svojega političnega prepričanja, kajti kot človek je bil Žikić plemenitega značaja. Pravičnost mu je bila prva zapoved.

Kmalo po Glumčevi smrti je poklical upravni odbor "Radničke Straže" Žikića v Chicago, naj nastopi mesto upravnika pri listu. Žikić se je odzval, kot se odzove vojak povelju. Od tedaj je posvetil vse svoje sile socialističnemu gibanju med Hrvati v Chicagi in okoličici. Poleg upravniškega dela in članstva v eksekutivi J. S. Z., je opravljal sodrug Žikić še razna dela v drugih odborih. Dela, ki jih je sprejemal, je vršil ločno.

V teku vojne in za časa cepljenja J. S. Z. je preživel pokojni Žikić velike duševne boli in krize, kajti težko je prenašal prizore, ki so se odigravali v tej krizi; hudo mu je bilo, kako se trga narazen zgradbo, za katero je doprinesel tudi on toliko žrtev. Kakor so mu bili ti prizori težki, vendar ni izgubil ravnotežja, ali da bi se bil tako spozabil, da bi postal netoleranten, kakor je bil to slučaj pri večini njegovih kolegov.

In ko je bila hrvatska sekcija odslovljena iz socialistične stranke radi vmešavanja v komunistično taktiko, je šel Žikić sicer z njimi, toda ne z gnjevom v srcu napram socialistični stranki, niti ne z odobravanjem napram vsemu, kar so predlagali komunisti. Ker se ni mogel strinjati z vsemi njihovimi dekreti, je puštil upravniško lista, odstopil iz raznih odborov in se vrnil k svoji stroki.

Vedoč, da se Žikić ne strinja popolnoma s taktiko reorganiziranega kluba št. 6, in da bi ga vsled tega morda pridobil za ustanovitev hrvatskega socialističnega kluba na zapadni strani, sem se podal k njemu, da izvem, kaj misli on o takem načrtu.

Toda Žikić, ki je poznal duševno stanje hrvatskega komunističnega gibanja, kakor tudi razmere, ki imajo prinesli izpremembe tega duševnega razpoloženja, ni bil za to, da se tak klub organizira, češ, da čas za to še ni ugoden. Obljubil je pa, da stori drage volje vse, kar bo v njegovi moči za interese naše skupnosti in socialističnega gibanja. Da bo informiran o našem delu, se je naročil tudi na Proletarca.

Nekaj mesecev pozneje je odpotoval z ženo v stari kraj, da vidi, kako je danes v Jugoslaviji. Pred kratkim se je vrnil, toda imel je pri izkrcanju sitnosti, ker ga niso hoteli pustiti naprej. Šele s pomočjo njegovih prijateljev v Chicagi in Pittsburghu mu je bil

vstop v deželo dovoljen. Prišel je k svojemu prijatelju v Cicero, Ill., kjer ga je iztrgala nenadoma smrt iz naše srede.

Ko sem dobil nepričakovano vest o njegovi smrti, sem začutil, da me je usoda prav nesramno ukanila, kajti izgubil sem poleg osebnega prijatelja tudi vezo, na katero sem računal, da postane prej ali slej med slovenskimi, hrvatskimi in srbskimi socialisti v Ameriki — veza, ki nas spravi enkrat zopet skupaj, kot smo bili nekdanj . . .

Kdo naj ga nadomesti v ti veliki misiji? Da, kdo? Kdo naj bo tisti iz one strani Kolpe in Drine, ki bi razumeval tako dobro nas na tej strani, kot nas je razumeval pokojni Žikić? Kdo naj bi v kritičnih časih kot so bili pri J. S. Z. ravnal tako tolerantno in nas ne poniževal brez potrebe, temveč celo branil pred nerazumniki in prenapeteži, tudi če se ni strinjal z vsem, kar smo zagovarjali, kot je ravnal pokojni Žikić? To je delal, ker je bil v resnici velik socialist, in ker mu je bila solidarnost jugoslovanskega delavstva v Ameriki pri srcu.

Sedaj ga ni več . . . Škoda, velika škoda, da je odšel ravno sedaj, ko je treba tolikega razumevanja, toliko tolerance, požrtvovalnosti in samozatajevanja, če hočemo, da se strnejo zopet naše vrste — lastnosti, ki jih je imel pokojni Žikić, a ki jih žal tako pogrešamo pri naših mlajših in novincih . . .

Sprevod je bil v soboto dne 14. aprila na češko narodno pokopališče, kjer je bilo truplo na njegovo željo vpepeljeno.

Časten Ti bodi spomin, dragi sodrug, ki si nam bil zgled — kajipot človeka, sodruga in bojevnika!

DRSKAR.

Prireditve socialističnega kluba na Pullmanu.

PULLMAN, ILL. — Socialistični klub št. 224, J. S. Z., priredi v soboto 21. aprila ob 7. zvečer veliko veselico in igro: "V nedeljo jutraj," komedija v enem dejanju. Program bo zanimiv, imeli bomo godbo na pihala, postrežba bo dobra, vstopnina pri vratih samo 50c, če kupite vstopnico v predprodaji, pa 35c, torej kaj hočete več!

Zavedno delavstvo v Chicagi in okolici naj si zapomni ta datum in pride omenjeno soboto v Stankovo dvorano na 205 E. 115th St. V igri bodo nastopili igralci in igralkе dramskega oddelka kluba št. 1. Šaloigro "V nedeljo jutraj" je priredil za naše odre s. Ivan Molek.

Iz teh vrstic razvidite, da je naš trden namen zadovoljiti občinstvo. Vi pa nam lahko poplačate trud, da pridete v našo sredo v čimvečjem številu. — Odbor.

Naznanilo članstvu kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — Prihodnja seja kluba št. 1 se vrši v petek 20. aprila ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. Na dnevnem redu so poročila, ki so važna za vse članstvo, nadalje finančno poročilo za prvo četrtletje in poročila posebnih odborov. Po izkrcanem dnevnem redu se nadaljuje diskuzija o točkah dnevnega reda za zbor J. S. Z., ako bo dopuščal čas. Prihodnja diskuzija se vrši v sredo 25. aprila v dvorani SNPJ.

Sodrugi, ki bi vzeli lahko na stanovanje kakega delegata za časa zborovanja konvencije J. S. Z., naj to sporoče C. Pogorelcu na bodoči klubovi seji ali pa osebno ali telefonično v urad Proletarca. — Tajnik.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Do 14. aprila smo prejeli v kampanji za razširjenje "Proletarca" 133 naročnin. V tekmi je klub št. 1 še vedno prvi, na drugem mestu je A. Žagar iz Sheboygana, na tretjem klub št. 27 in na četrtem Joseph Ule iz Chisholma.

Naša kampanja se šele razvija. Saj nismo imeli tega načina agitacije že več let in agitatorji se vanj šele uvajajo. Iz pisem, ki nam jih pošiljajo, posnemamo, da so v teku pripravljanja za večjo agitacijo v prid dobivanja novih naročnikov po raznih naselbinah. Nekateri sodrugi so v početku dvomili, da bi se mogla taka kampanja obnesti. Sedaj verujejo, da je uspeh mogoč, ako se gre na delo s sistematično agitacijo. In tako postaja naša četa agitatorjev za širjenje Proletarca vsaki teden večja.

Louis Žagar iz Conemaugh, Pa., nam je zadnji teden pisal, da se udeleži kampanje, ker se zaveda važnosti, ki jo ima Proletarec za vzgojevanje slovenskega delavstva v socialističnem duhu. Sodruga Krašna ni pri dobrem zdravju, kljub temu hoče biti vedno aktiven vojak na polju razredne borbe. Tak duh bi moral prevladovati med vsemi zavednimi delavci in rezultati bi bili sijajni.

Sledeče je izkaz naročnin, poslanih v tej kampanji.

Tekma za razširjenje "Proletarca".

Izkaz naročnin, poslanih do 14. aprila v tekmi za razširjenje "Proletarca":

	Število naročnin	Celoletne naroč.
Soc. klub št. 1, Chicago	35	29
Anton Žagar, Sheboygan, Wis.	17	14
Soc. klub št. 27, Cleveland, O.	12	10½
Joseph Ule, Chisholm, Minn.	10	9½
Jerry Kokelj, Pennsylvania	13	7½
John B. Sprohar, Pursglove, W. Va.	8	7½
Lucas Butya, Moon, Run, Pa.	6	6
Andy Bertl, Harwick, Pa.	9	5½
John Ban, Pittsburgh, Pa.	5	5
Frank Ravnika, Lorain, O.	5	3½
Jos. Korsich, Carlinville, Ill.	3	3
Anton Pečnik, Barberton, O.	2	2
Frank Klun, Chisholm, Minn.	2	1½
Louis Krašna, Conemaugh, Pa.	2	1½
Paul Les, Spangler, Pa.	1	1
Jack Kotar, Warren, O.	2	1
Joseph Kocjan, Brooklyn, N. Y.	1	½

(Klub št. 1.—Posamezni člani dobili naročnin:—Frances A. Tauchar, 12—9; Mary Oven, 8—6½; Frank Benchina, 5—5; F. Z., 4—3½; C. P., 4—3½; Mary Udovich, 2—1½;

Klub št. 27, John Krebelj, 6—5½; August Komar, 5—4; A. Bogatay, 1—1. — Opomba. — Druga številka v seznamu agitatorjev klubov znači celoletne naročnine.

Nov socialističen klub.

se je organiziral v Harwicku, Pa., s 23 člani. Tajnik kluba je sodrug Andy Bertl, ki poroča tajništvu J. S. Z., da se število članov v kratkem poveča na 30 in več. Sodrugi, naprej z jačanjem organizirane armade socialističnega delavstva!

Clevelandskim sodrugom.

CLEVELAND, O. — Na prihodnji seji socialističnega kluba št. 27, ki se vrši v nedeljo 22. aprila ob 2:30 popoldne, se bo nadaljevalo z razpravo o zboru JSZ. Na zboru JSZ. bo treba mnogo razmotrivati in zaključevati o potih in sredstvih, da se jugoslovansko delavstvo širom Amerike čimprej pridobi za socialistične misel in da se naše glasilo "Proletarca", razširi in postavi na trdno finančno podlago. Čas do zбора je kratek, zato je potrebno, da sedaj razpravljamo na seji o točkah dnevnega reda za zbor in damo našemu delagatu vsa potrebna navodila. Ne pozabite priti dne 22. aprila ob 2:30 popoldne na sejo!—Tajnik.

Majska izdaja "Proletarca".

Kakor vsako leto, tako bo tudi letošnja majska izdaja Proletarca našla pot med slovensko delavstvo v tisoče izvodih. Do sedaj smo prejeli naročila za večja števila iztisov od mnogih klubov, društev in posameznikov.

Tajniki, ki še niso poslali naročil, naj store to nemudoma. Tiskali bomo le toliko iztisov majske izdaje, kolikor bo zanjo naročil. Zadnje leto smo dobili v par dneh potem ko je bila izdaja tiskana za več ko tisoč izvodov naročil, katere nismo mogli izpolniti. Zato apeliramo: pošljite naročila takoj.

Slavnostna prvomajska izdaja Proletarca izide pravočasno, tako da jo bodo imeli naročniki v rokah še pred prvim majem. Razdelijo jo na shodih, zabavah, društvenih sejah itd.

Delujmo za širjenje socialističnega tiska! Pomagajmo delavstvu do socialistične vzgoje! Proslavimo prvi maj s tem, da zanesemo prvomajsko številko Proletarca v stanovanje vsakega delavca, ki govori slovenski ali kak drug jugoslovanski jezik.

Vsa naročila naj se pošljejo najkasneje do 21. aprila. Cene majske izdaje so sledeče:

Posamezen iztis	\$.15
10 iztisov	1.25
25 "	3.30
50 "	6.00
100 "	11.00
250 "	26.00
500 "	45.00
1,000 "	80.00

Čim več bo naročil, večji bo obseg lista. Poleg izbranega čtiva bo prvomajska izdaja tudi bogato ilustrirana.

Izpolnite ta kupon, priložite potrebno roko in jo pošljite upravništvu Proletarca še danes.

Sodrugi: Pošiljam \$.....za.....

iztisov MAJSKE IZDAJE PROLETARCA.

Ime

Naslov

Mesto in država.....

SEZNAM DELEGATOV ZA ZBOR J. S. Z.

prijavljenih do 10 aprila.

Dnevni red za zbor J. S. Z.

ki se vrši v dneh 27., 28. in 29. maja 1923
v Chicagi, Ill.

A.

1. Otvoritev zbora po gl. tajniku J. S. Z.
2. Volitev odbora za pregledanje pooblastil (pet članov in gl. tajnik).

B.

Konstituiranje zbora:

1. Pravilnik.
2. Volitev predsednika in podpredsednika.
3. Volitev dveh zapisnikarjev.

C.

Referati:

1. Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z. od zadnjega zbora.
2. Poročilo sekcijevskih odborov:
 - a) za slovensko sekcijo poročata Philip Godina;
 - b) za srbsko sekcijo poročata Milan Luchich.
3. Literatura in tisk: Poročajo uredniki zveznih glasil:
 - a) za Proletarca poročata Zajec za uredništvo Pogorelec za upravništvo.
 - b) za Budućnost poročata Milan Luchich in H. Sudetich.
4. Internacionala, poročata Joško Oven.
5. Izobraževalna akcija, poročata Frank Aleš.
6. J. S. Z. in jugoslovansko vprašanje, poročata Frank Zaitz.
7. Gibanje za federativno politično stranko ameriškega delavstva, referent še nedoločen).
8. Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah, poročata Charles Pogorelec.
9. O združništvu in gospodarskih vprašanjih, poročata F. S. Tauchar.
10. Socialistična propaganda med ženstvom, poročata Mary Udovich.
11. O naseljevanju in tozadevnih zakonih, poročata Jos. Zavertnik st.
12. Kulturno delo klubov J. S. Z., poročata John Olip.
13. Načelna izjava in pravila, poročata odbor treh: Petrich, Zajec in Kokotovich.
14. Razno.
15. Razpust zbora.

Sodrug! Sedaj je čas za razprave o točkah, ki so na dnevnem redu, in volitve delegatov za zbor. Daljša navodila glede delegatov in drugih priprav za zbor dobe klubi v posebnem pismu.

Na delo, sodrug, da bo naš zbor opravljen z ozirom na bodoče naše delo kolikor mogoče temeljito!

Poročajte o zaključkih v Proletarcu, agitirajte in pomagajte na en ali drug način, da se izvrši naš zbor čim impozantnejše!

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM socialističnega kluba št. 233, JSZ., v RENTONU, PA., naznanjamo, da se vrše redne klubove seje vsako četrto soboto v mesecu ob 6. zvečer v prostorih klubovega tajnika.

Prihodnja seja bo v soboto 28. aprila. — LOUIS GORŠIČ, organizator.

Št. kluba

1. Chicigo, Ill. — Frances A. Tauchar;
2. Glencoe, O. — Nace Žlemberger;
10. Forest City, Pa. — Harry Stanich;
13. Sygan, Pa. — Lawrence Kauchich;
20. Chicigo, Ill. — Milan Slavich;
22. Chisholm, Minn. — Joseph Bavetz;
27. Cleveland, O. — Andrew Bogatay;
32. West Newton, Pa. — John Svetek;
37. Milwaukee, Wis. — Albert Hrast;
41. Clinton, Indiana. — John Škof, namestnik John Juvanc;
47. Springfield, Ill. — Joseph Ovca;
69. Herminie, Pa. — Anton Zornik;
114. Detroit, Mich. — Louis Urbancich;
128. Nokomis, Ill. — Lukas Groser;
175. Moon Run, Pa. — Lukas Butja;
181. Lloydell, Pa. — Martin Bajec;
184. Lawrence, Pa. — Louis Britz;
213. Carlinville, Ill. — Anton Blasich;
228. Pursglove, W. Va. — John Volkar;
232. Barberton, Ohio. — John Jerep.

Bratski delegatje, poslani od društev, ki prispevajo v "Pomožno izobraževalno akcijo JSZ."

Št. društva

1. SNPJ., Chicigo, Ill. — Frank Zaitz;
16. SNPJ. Milwaukee, Wis. — Albert Hrast;
102. SNPJ., Chicigo, Ill. — Mary Kovach;
344. SNPJ., Sheboygan, Wis. — John Supanchich;
388. SNPJ., Pursglove, W. Va. — John Volkar.

(V zapisniku seje eksekutive JSZ. z dne 22. marca je bilo napačno poročano, da je bratski delegat za društvo št. 344 SNPJ., Sheboygan, Wis., Jos. Urbancich; bratski delegat za to društvo je John Supanchich.)

Klubi in društva, ki še niso naznanila imena svojih delegatov, naj store to v kratkem, da bo mogoče tajništvu dostaviti delegatom in delegatinjam poverilnice za zbor vsaj do 1. maja.

—Tajništvo JS.Z.

Socialistično časopisje je faktor, ki je kapitalizmu najnevarnejši. Socialistični tisk kaže nevednim masam gnilobo sistema, ki izkorišča ljudske množice, in kaže mu pot iz tega sistema v socialistični družabni red.

PRVOMAJSKA SLAVNOST.

Posetite prvomajsko slavnost, ki jo priredi socialistični pevski zbor "NAPREJ" v MILWAUKEE, WIS., z obširnimi koncertnimi programom popoldne in zvečer z dramo "Sin" v štirih dejanjih v nedeljo 29. aprila v S. S. Turn dvorani.

Organizirajmo socialistične klube! Večajmo aktivnosti že obstoječih klubov!

V začetku meseca marca so zavedni delavci v Rentonu, Pa., sklicali sestanek z namenom, da ustanove socialistično organizacijo in postanejo s tem aktivni člani social. stranke, ki je po vsakovrstnih krizah pričela iti po svoji stari poti napredka in širi postojanke po vseh Zedinjenih državah.

Istotako so sodrugi v Waukeganu reorganizirali socialistični klub in sklenili, da ga ne puste več vprospati. Število članov ni vselej važno. Važno pa je, kakšni so člani. Uspehi so odvisni od energičnih, razumnih sodrugov, ki vedo, kaj je socializem, kaj je socialistična stranka in kakšne so naloge lokalnih organizacij stranke. In kakor je bil klub v Waukeganu aktiven nekoč, tako bo postal aktiven na vseh poljih dela tudi v bodoče.

Isto ko v Rentonu, tako so se zbrali delavci, v Harwicku, Pa., katèrim je napredek več kakor fraza, na sestanek in organizirali socialistični klub, v katerem je pristopilo 23 članov. Za začetek je to v majhni naselbini zelo veliko. Tajnik Andy Bartl piše, da bodo število članstva kluba v kratkem povečali, kajti njih namen je pridobiti vse delavce v socialistično stranko.

Govorili so, da so socialistični klubi JSZ. izginili, da zveze sploh ni več, dasiravno je ves čas funkcionirala in bila edina, ki je vršila organizacijsko delo v socialističnem gibanju med jugoslovanskim proletariatom v Zed. državah. V naše organizacije prihaja vedno več živahnosti, več dela, več volje za propagando med nezavednimi masami. Kar je bilo nezavednega, nezadovoljnega, je odpadlo. Drugi so pri volji delati in medsebojne razlike v mišljenju in druge sporne zadeve, kadar nastanejo, reševati v okrilju organizacije same.

Čez par tednov prične zborovati konvencija J. S. Z. Tu je prostor za reševanje naših notranjih problemov, zborovanje je mesto, kjer se lahko pogovorimo, kakšna pota je treba zavzeti, da bo naše delo v bodočnosti uspešnejše.

Zbor JSZ. bo predstavnik napredne misli našega delavstva. Četudi po številu manjši kakor konvencija te ali one podporne organizacije, je kot moralna sila najjačji faktor v našem javnem življenju. Kakor je bila JSZ. tista moč, ki je ugonobila klerikalni duh, ki je držal v kreppljivih slovensko in hrvaško delavstvo, tako bo JSZ. tisti faktor, ki bo iztrebila sedanjo mlačnost in prikazala besedne naprednjake za ravno tako škodljive delavskemu gibanju, kakor so bili predstavniki klerikalizma med našim ljudstvom v tej deželi. Mi smo bili sila! Mi smo sila! Mi ostanemo sila!

Renegati naj svobodno zabavljajo, nasprotniki naj napadajo kolikor hočejo, breznačajni karakterji lahko psujejo kolikor jim drago, mi smo bili, smo in bomo vodilna sila na polju razredne borbe in prosvetnega dela med našim delavstvom! Lajanje psičkov nas ne more ustaviti ne pognati v beg. Mi nismo pristaši fraz, zato smo nekaj dosegli. In ker smatramo delo za važnejše kakor fraze, bomo želi uspehe tudi v bodočnosti, ki je naša in nikogar drugega!

Socializem bo odpravil miloščino, ker bo v socialistični družbi življenjski obstanek vsakemu zajamčen, bodisi v času, ko bo zmožen delati in ravno tako v času oslabeledosti.

PRIREDBE SLOVENSКИH ORGANIZACIJ V CHICAGI.

Slovenski socialistični klub št. 224 JSZ. — V soboto 21. aprila igra "V nedeljo jutraj". Po igri prosta zabava in ples. Vrši se v Stancikovi dvorani, 203 E. 115th St. (Pulman). Vstopnina v predprodaji 35c, v vratih 50c.

Slovenski Dom, št. 86, SNPJ. — Veselica v nedeljo 22. aprila v dvorani Mozart, 1536 Clybourn Ave.

Nada, št. 102, SNPJ — Prvomajska proslava v soboto zvečer 5. maja v dvorani SNPJ.

Slovenski socialistični klub št. 1, JSZ. — Banka v nedeljo 27. maja ob priliki konvencije J. S. Z.

Samostojno podporno društvo "Zarja". — Piki v nedeljo 17. junija na Summitu.

Samostojno podporno društvo "Danica". — Piki dne 4. julija.

Socialistični klub št. 1, JSZ. — Dramska predstava v nedeljo 30. septembra v dvorani ČSPS.

"Slavija", št. 1, SNPJ. — Slavnost dvajsetletnice v nedeljo 21. oktobra v dvorani Pilsen Sokol.

Peški zbor "Sava". — Slavnost petletnice z velikim širnim koncertnim programom v nedeljo 25. nov.

Socialistični klub št. 1, JSZ. — Dramska predstava v nedeljo 16. decembra.

Socialistični klub št. 1, JSZ. — Silvestrova zabava dne 31. decembra.

Socialistični klub št. 1, JSZ. — Dramske predstave dne 10. februarja in 6. aprila 1924.

OPOMBA.—Ako opazijo tajniki v tem naznanilu kako pomoto, in društva, katerih priredbe še niso označene v tem seznamu, naj sporoče datume in druge podrobnosti tajniku soc. kluba št. 1, na naslov: Frank Zaitz, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in četrto nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slavinar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da ni nikoli prihajal k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vajo mo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo na delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpolnimo vajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je 814
Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnice.

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteka. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

Spori in razdori v komunističnih strankah.

Izmed vseh večjih strank, ki pripadajo komunistični Internacionali, ima sedaj največje krize francoska komunistična stranka. Večina članov je bila z moskovsko eksekutivo, medtem ko je manjšina nastopala proti Moskvi, češ, da tira komunistično gibanje v vedno večje zablode. Tako je kakih sto vodilnih francoskih komunistov osnovalo "Odbor za zaščito komunizma", v katerem so glavne osebe Ferdinand Faure, Garnier, Lafont, Morizet, Meric, Pioch, Torres in število intelektualcev ter žurnalistov. Tajnik francoske komunistične stranke, Frossard, se je en čas v tem sporu zadržal nevtralnno, potem pa se je tudi on pridružil opoziciji. Končno je vsa ta opozicija odstopila od komunistične internacionale in ustanovila "zedinjeno komunistično stranko". Zanimivo je to, da čim bolj se ekstremni elementi razdružujejo, bolj dajejo svojih strančicam imena "zedinjena" ... stranka. Glasilo te "zedinjene" komunistične stranke je L'Egalite. Frossard v njemu pojasnjuje, da so odstopili od komunistične stranke in komunistične internacionale, ker se ne strinjajo z metodami slednje, dasi soglašajo z njenimi principi. Enak proces se je svoječasno izvršil v nemški komunistični stranki in v drugih manjših strankah, kot v Angliji, na Holandskem itd.

V ameriškem komunističnem gibanju se tudi pojavlja več in več nesoglasij. Iz stranke je poslednje čase odstopil Caleb Harrison, ki je bil eden izmed najaktivnejših članov Workers' Party. Tudi Stoklitzky, drugi vodja komunistov in član eksekutive Workers' Party se je umaknil iz gibanja in Ruthenberg mu je na clevelandski konferenci za progresivno politično akcijo očital, da je postal izdajalec. Max Eastman, ki je prvi pričel propagirati med ameriškimi komunisti idejo, naj se preneha igrati skrivnice in se ustanovi legalno stranko, je postal sedaj neaktiven in se večinoma peče s poročanjem v razne liste iz evropskih mest.

V Jugoslovanski federaciji Workers Party imajo občutne spore, ki pa jih je vodstvo večinoma zadušilo.

V Sloveniji so se komunisti združili s Peričevo socialistično frakcijo, ki je bila svoječasno izključena iz socialistične stranke, češ, da je preveč konservativna. Komunisti na Hrvaškem in v Srbiji kritizirajo postopek slovenskih komunistov in so jim napovedali boj, toda "bivši" slovenski komunisti tudi ne drže rok križem in napade vračajo.

V Italiji je gibanje v razsulu in nekaj močno delavsko gibanje se danes zvija pod peto Mussolinijeve diktature.

Tako združujejo ekstremisti svetovni proletarijat v enotno fronto.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS.

Jenny Lind: Frank Grile, Box 102.

CALIFORNIA.

San Francisco: Joseph Koenig, 2105 Bush St.

ILLINOIS.

Carlinville: Jos. Korsič, 736 N. Broad St.

Chicago: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Fr. Udovich, 1844 So. Racine Avenue. Frances A. Tauchar, 2827 So. Ridgeway Avenue. Fr. Benchina, 2301 So. Lincoln St. Chas. Pogorelec, 3639 W. 26th St. S. Bojanovich, 2250 Clybourne Ave.

Cicero: Anton Putz, 5007 W. 25th Place.

E. Moline: Ant. Klanšek, 1319 19th St.

La Salle: Jos. Certalič, R. 1.

Fr. Mershak, 1027 — 2nd St.

Peoria: Fr. Vohlgemuth, 130 Butler St.

Springfield: Jos. Ovca, 1841 So. 15th St.

Virdeu: Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.

Waukegan in No. Chicago: Anton Lukancic, 1034 Lenox Ave., N. Chicago.

Johnston City: Frank Martinjak, box 607.

INDIANA.

Clinton: J. Musar, Lock Box 441.

IDAHO.

Mulan: John Jackson, Box 162.

KANSAS.

Columbus: Frank Čemažar, R. R. 3, box 261.

E. Mineral: John Brezovar, box 3.

Gross: John Kunstelj, Box 32.

MICHIGAN.

Detroit: Louis Urbancich, 509 Melbourne St. Jos. Ocep, 7227 Roland.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz, Box 166.

Chisholm: Frank Klun, box 399. Joe Ule, box 814.

Ely: John Teran, Box 432; Jac. Kunstelj, box 913.

NEW YORK.

Brooklyn: Jos. Kocjan, 219 Lewis St.

Little Falls: Fr. Petavs, Lover's Leap.

OHIO.

Akron: Frank Košir, 1176 Marcy St.

Blaine: Frank Germ, Box 31.

Bannock: Frank Kadivnik, box 204.

Barberton: Ant. Pečnik, R. F. D. 33, box 8-A.

Cleveland: John Krebelj, 1176 E. 61st St.

Collinwood: Aug. Komar, 511 E. 152nd St. John Prudich, 1276 E. 168th St.

Girard: John Kokošin, 1006 State St.

Glencoe: Fr. Modic, box 95.

Lorain: Fr. Čepirlo, 1640 E. 29th St. Fr. Ravnikar, 3222

Globe Ave.

Maynard: Andy Zlatoper, box 22.

Niles: Frank Kogovšek, 610 Clay St.

Power Point: John Petkovšek, box 42.

Ramsey: L. Bregant, Box 165.

Warren: Jack Kotar, 59 Roman Ave.

OKLAHOMA.

Henryetta: John Rakeff, R. 2, Box 43.

Hughes: Joe Kogej, box 23.

PENNSYLVANIA.

Aliquippa: B. Yerant, box 287.

Avella: Frank Bregar, box 363.

Acosta: Geo. Kristell, box 84.

Bon Air: Peter Bukovec, R D 2, box 98, Johnstown.

Burgettstown: Jos. Pompe, E. Market St.

Clairton: Anton Ocep, box 360.

Conemaugh: Louis Krašna, box 218.

Coraopolis: M. Lenarcich R F D 3, box 174 B.

Delmont: Val. Laharnar, box 530.

Dunlo: Louis Sterle, Box 12.

Export: Jos. Britz, box 271.
 Farrell: Fr. Vicozi, box 5.
 Forest City: Frank Rataic, Box 685. Louis Krašovec,
 box 943.
 Harwick: A. Bertl, box 157.
 Hendersonville: John Terčelj, box 92.
 Herminie: Anton Zornik, box 202.
 Homer City: Val. Lazar, box 227.
 Iywin: Jerney Kokelj, box 682.
 Johnstown in okolica: Andrew Vidrich, R. D. 7, box 81.
 Lloydell: Ant. Zalar, box 152.
 Lawrence: Louis Britz, Box 34.
 Library: Mike Primozich, box 164.
 Luzerne: John Matičič, 376 Miller St.
 McIntyre: Fr. Kovach, box 45.
 Midway: Louis Capuder, box 473.
 Moon Run: Lucas Butya, box 263.
 Morgan: J. Kvartič, Box 453.
 Meadowlands: Leonard Lenassi, Box 563.
 Pittsburgh: John Ban, 5629 Carnegie Ave.
 Renton: L. Goršič, box 36.
 Southview: Ant. Rupnik, box 55.
 Spangler in okolica: Paul Les, P. O.
 Slovan: John Pirih, Box 77.
 Vandling: Jos. Čebular, Box 156.
 W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 2, box 114.
 Wyano: Math Drap, box 372.
 Yukon: Ant. Lavrich, box 8.

W. VIRGINIA.

Lowsville: Tony Zupančič, Box 77.
 Madsville: Ant. Mevlja, Box 97.
 Reynoldsville: Bartol Louis, Box 18.
 Rendall Creek: J. R. Sprohar, L box 16, Pursglove.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Žerovec, Box 19, N. Newell St.
 Sheboygan: Anton Žagar, 1129 So. 10th St.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar, in šure in knjige, naj piše upravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopniki apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobiti naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo pislo Proletarec.

Ako je ime kakega zastopnika izpuščeno, naj se opozovi, pa bomo popravili imenik.

Našim naročnikom.

Vzemite si za svojo dolžnost napram socialističnemu gibanju in listu poravnati naročnino kakor hitro vam poteče. Številka v oklepaju poleg vašega naslova vam pove, če vam je naročnina potekla ali ne. Na slovnici strani poleg datuma izdaje je označena tekoča številka Proletarca. Ako je tekoča številka višja, kot številka v oklepaju poleg vašega naslova, tedaj so zaostali z naročnino za toliko tednov, za kolikokrat številka v oklepaju manjša od one poleg datuma na slovnici strani.

Ako pošljete naročnino, ne da bi vas bilo treba na to opomniti, prihranite upravništvu čas, ki ga lahko porabi za agitacijo. Ob enem prihranite stroške, ki jih imamo z razpošiljanjem tirjatev.

Vpoštevajte to, pa pošiljajte naročnino točno, ob tej priliki ne pozabite poslati poleg svoje še novo naročnino.

V nedeljo dne 22. aprila

priređi društvo

SLOVENSKI DOM

ŠT. 86, S. N. P. J.

SPOMLADANSKO VESELICO

V MOZARTOVI DVORANI,
 1536 Clybourn Ave., Chicago, Ill.

Začetek ob 2. popoldne.

Vstopnina 35c.

Uljudno vabimo cejujeno občinstvo, da se te prireditve udeleži v obilnem številu. Za najboljšo postrežbo bo vsestransko preskrbljeno. Igrala bo tamburaška godba. Na svidenje!

VESELIČNI ODBOR.

Slovenski socialistični klub št. 224, J. S. Z., PULLMAN, ILL.

priređi

V SOBOTO 21. APRILA

V STANCIKOVI DVORANI
 205 E. 115th St.

VESELICO

s sledečim programom:

1. Godba, igra Kufrinov orkester;
2. Pozdravni govor;
3. Pevski zbor Slovan pod vodstvom Jacob Trela poje Marseljezo;
4. "V nedeljo zjutraj", šaloigra v enem dejanju, ki angleščine priredil Ivan Molek, igra dramatični odsek kluba št. 1;
5. Prosta zabava in ples.

Vstopnina 50 centov. Pričetek zabave ob 7. zvečer. Cenjeno občinstvo v Chicagi in okolici vabimo, da se te priredbe udeleži v obilnem številu. Vzemite So. State Street karo, ki vozi do 115. ceste in potem imate dva bloka hoda vzhodno po 115. cesti do dvorane. Lahko vzamete tudi Cottage Grove karo, toda najpripravnejša je prvo omenjena. — ODBOR.

LEKARSTVO BO 700 LET STARO.

Prihodnje leto bo lekarstvo slavilo znamenito svečanost. V letu 1224 je Frederik II., nemški kralj, in rimski cesar, izdal slavnoznani edikt, s katerim je označil lekarstvo kot poseben poklic. Boljši razred starih lekarnarjev se je izučil v Italiji. Frederik sam je bila jako zanimiva oseba. Njegov sicilijanski dvor je bil središče intelektualne aktivnosti, kjer so bili dobro došli krščanski, kakor tudi judovski in mohamedanski znanstveniki. Ustanovil je napolitansko vseučilišče in je bil velik podpornik svetovno znanega medicinskega zavoda v Salerni. 700 let je minilo, in danes je ameriška "drug store" v resnici to, kar pomenja izvirna grška "apoteke" in italijanska beseda "bottega", to je: dobro založena prodajalna. In med prva zdravila, ki se taji dobe, spada Trinerjevo zdravilno grenko vino, neprekosljivo zdravilo za slab tek, slabo prebavo, glavobole, slab spanec in slične želodčne neredi; Trinerjev liniment za revmatizem in nevralgijo; Tri-

nerjev Cough Sedative in razne druge slične pripravke, kot so n. pr.: Triner's Dental Cream, Triner's Liquid Shampoo, Triner's Hand Lotion, itd. — Povprašajte po teh vašega lekarnarja ali trgovca z zdravili! Za pojasnila pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

LAWRENCE, PA.

Seje socialističnega kluba št. 184, JSZ., se vrše vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 1. popoldne na Lawrence, Pa. — J. Terčelj, tajnik.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v dvorani društva Prostomisleci, št. 87, SNPJ. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Prvomajska slavnost clevelandskih socialistov.

Socialistična stranka v Clevelandu, Ohio, priredi v torek 1. maja zvečer prvomajsko slavnost v Moose Hall. Na sporedu bodo govori, koncertne in druge točke.

Izmed govornikov bo na tej slavnosti nastopil tudi Irwin St. John Tucker, urednik lista "Chicago Socialist."

Vstopnina na slavnost 25 centov. Vstopnice se dobe tudi pri sodrugih klubih št. 27.

Zavedni delavci v Clevelandu, udeležite se polnoštevilno te prireditve, da manifestiramo na praznik svetovnega zavednega delavstva našo mednarodno solidarnost.

NAPREJ ZA SOCIALIZEM!

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO, ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo sve-dočbe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitreje in najceneje.

JOHN GORŠE

5714 So. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Republic 3196.

MODERNA KROJAŠKA DELAVNICA.

Izdelujem obleke po najnovjšem kroju.

Cene zmerne. Da vam bo pri meni izdelana obleka pristojala, jamčim.

MILLARD RESTAVRANT

V. JIRANEK in A. KRUCKY, lastnika.

3604 W. 26th Street Chicago, Ill.
(Prvo nadstropje.)

Pristna domača kuhinja, cene zmerne.
Se priporočata Slovencem.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.
Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ, vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Edini slovenski pogrebnik MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

SOCIALIZEM IN VERA , spisal Zvonimir Bernot, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana65
SOCIJAL. KNJIŽNICA (dva snopiča)10
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO , (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba40
SEBSKA POČETNICA , (J. T.)50
SPRETNJA KUCHARICA , broširana, \$1.00, vezana	1.25
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA , (Etbin Kristan)50
USTAVA , ruske socialistične fed. sovjetske republike10
VARNA KUCHARICA , (Marija Remec), vezana	1.00
VOLJA IN DEJANJE , (psihološka analiza)25
ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM10
ZAKON BIOGENEZIJE , (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50
ZA STARO PRAVDO , (Fran Erjavac)50
ZBIRKA RUDARSKIH IN FUŽINSKIH IZRAZOV , (J. Bezlaj)30
ZGODOVINA SRBOV, HEVATOV IN SLOVENCEV , (Ant. Melik) I. del85
II. del75
RAZNO.	
AMERISKI DRUŽINSKI KOLEDAE , letnik 1922, mehko vezan 50c, vezan v platno75
AMERISKI DRUŽINSKI KOLEDAE , vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 192050
CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c	
(Imamo jih dvojne vrste.)	
DEMOKRACIJA , (Cankarjeva številka)10
KRES , št. 11 in 12, 192230
KRES , št. 1, 192315
NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA , (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)10
"PROLETAREC" , vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920	6.00
PROLETAREC , letnik 1921, vezan v platno	6.00
RDECI PILOT , mesečnik pravnih mladine za duhovno revolucijo, izhaja v Ljubljani, prva in druga številka05
TRIJE LABODJE , ilustrirana revija25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM , (Geo. Plechanoff), vezana60
ANCIENT LOWLY , (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezana	5.00
ANCIENT SOCIETY , (Lewis H. Morgan), vezana	1.50
"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS" , (David Karsner), vezano v platno	1.20
END OF THE WORLD , (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana60
EVOLUTION OF MAN , (Wilhelm Bölsche), vezana60
EVOLUTION OF PROPERTY , (Paul Lafargue), vezana60
FOOD AND MY NEIGHBOR , (Robert Blatchford), vezana	1.25
IMPERIAL WASHINGTON , (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba	1.25
JUNGLE , (Upton Sinclair) povest iz chicških klavnice	1.20
KARL MARX , biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana60
KING COAL , (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba	1.20
LAW OF BIOGENESIS , (J. Howard Moore), vezana60
LIFE AND DEATH , (Dr. E. Teichmann), vezana60

OUTLINE OF HISTORY , (H. G. Wells), vezana, 1171 strani	2.00
PHYSICIAN IN THE HOUSE , (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana	2.00
REPUBLIC OF PLATO , vezana	2.00
RIGHT TO BE LAZY , (Paul Lafargue), vezana50
ROBERTS RULES OF ORDER , vezana	1.50
SAVAGE SURVIVALS , (J. Howard Moore), vezana	1.25
SOCIAL REVOLUTION , (Karl Kautsky), vezana50
STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION , (A. M. Lewis), vezana50
THE BRASS CHECK , (Upton Sinclair). Studija američkega žurnalizma, vezana v platno	1.25
THEY CALL ME CARPENTER , (Upton Sinclair), trda vezba	1.25
THE DREAM OF DEBS , (Jack London)25
THE PROFITS OF RELIGION . Razprava o izrabljanju ver za privatne interese	1.25
THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION , (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno	2.00
100% , (Upton Sinclair). Povest patrijota	1.25
VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION , (A. M. Lewis), vezana50
THOUGHTS OF A FOOL , (Evelyn Gladys), vezana	1.25

Naročilom priložite poštni ali presni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštno plačilo. Klubom in čitalnicam, pri večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC
3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.